

רבי שמעון בן אלעזר אומר: מסייעין את העדים שמעידים על אדם שחייב מיתה ממקום למקום, ומלשכה ללשכה, כדי שתיטרף דעתן עליהם, ויחזרו בהם אם הם שקרנים.

ששם משקיין את הפוטות וכו':

ומקשינין — בשלמא פוטות, משקיין אותן בשער נקנור, שהוא הכניסה לעזרה, דכתיב "והעמיד הכהן את האשה לפני ה'".

ו"לפני ה'", הכונה היא למקום שהוא חלק מתחום העזרה, אלא שאינו והעזרה הוא מהגבול החיצוני של קירות העזרה, ושער ניקנור הוא בתוך כותל העזרה, ונמצא שהוא בתוך תחום העזרה, אלא שלא התקדש בקדושת העזרה, כדי שיוכלו לבוא ולעמוד שם מחוסרי כפרה, וכו' נכנסים ויוצאים לעזרה.

מצורעים נמי, גם הם עומדים שם כשמזים עליהם לטהרם, דכתיב — לפני ה'.

אלא יולדת, שגם עליה אומרת המשנה שעומדת בשער העזרה, שהוא שער נקנור —

מנהג לכתוב כתובה, אלא סומכים על תקנת בי"ד המחייבת כתובה, ולכך חייבת לכתוב שובר, שהרי אין כתובה שאפשר לקרוע אותה.

ואם אמרה טהורה אני, מעלים אותה לשער מזרח:

ומקשינין: מעלים אותה?

א-ii התם קיימא — והרי קודם לכן האשה כבר היתה ליד שער ניקנור. שהרי הביאה ללשכת הגזית לסנהדרין, שהם סמוכים לשער ניקנור, וא"כ מהו "ומעלים אותה לשער נקנור".

ומשינין — דמסקינין לה, ומחתינין לה — נכון שהעלוה קודם לכן ללשכת הגזית, אך לאחר מכן מורידים אותה שוב לתחתית הר הבית.

והטעם — כדי ליגעה, לגרום לה שתודה אם באמת נטמאה.

וכמו שמצינו דין זה לגבי עדי נפשות —

דתניא:

שאשת איש שזינתה, יכולה לדרוש מבעלה שיגרשנה.

ומה שמבואר בתוס' בזבחים שאין הבעל חייב ליתן לה גט, ודי בכך שיפרוש ממנה, היינו דווקא אם אינה דורשת גט, אבל אם דורשת גט חייב ליתן לה, שהרי אם בכל אופן אינו חייב ליתן לה גט, מה אמרו התוס' שיעכב הגט עד שתביא את הכתובה, הרי בכ"א יכול לעשות זאת גם אם תביא את הכתובה. ועיין שם ברע"א שדחה את הראיה הנ"ל באופן פשוט. ע"ש.

הכתובה, ואם לא נכתוב שובר יכולה היא לומר שאבדה לה הכתובה, ואחר שיגרשנה תביא את הכתובה ותתבע. ולכן מוכרחים לכתוב שובר.

ותי' שאם בעלמא אין כותבין שובר אלא קורעים את השטר, אף כאן לא היו עושים כן. והיה הבעל מעכב את נתינת הגט לאשתו עד שתביא את כתובתה ותקדע אותו, וא"כ מזה שאמרה המשנה שכותבים שובר, ראייה שתמיד כותבים שובר.

ובתשו' רע"א [סוף דו"ח] כ' עפ"ז להוכיח

רבי יהודה אומר: לא מן השם הוא זה. לא זהו הטעם שאין משקין שתי סוטות כאחת.

אלא, אמר קרא "אותה" — לבדה:

לומדים זאת מן הפסוק "והשביע אותה הכהן". והלשון "אותה" מלמדת שמשקין את הסוטה לבדה.

ומקשינן — **ותנא קמא, מדוע הוא מסביר את הדין מסברא, והכתיב "אותה", והרי ניתן לדרוש זאת מן הכתוב, כמו שאמר רבי יהודה.**

ומשינינן — **תנא קמא, רבי שמעון היא, דדריש טעמא דקרא.**

אין מחלוקת בין תנא קמא לרבי יהודה, אלא שתנא קמא מסביר את טעם הכתוב, ותנא קמא זהו רבי שמעון, שדורש את טעם הפסוקים בכל מקום.

ומה טעם קאמר — מה טעם "אותה", לבדה שאמרה תורה — כדי שלא יהא לבה גם בחברתה.

ומקשינן — **מאי בינייהו? היכן היא חילוק לדינא בין תנא קמא לרבי יהודה.**

ומשינינן: **איכא בינייהו — רותתת.**

כאשר הסוטה רותתת מאימת המים ואין לחשוש שיהא לבה גם בחברתה.

מאי טעמא? מה הטעם שצריכה אף היא לעמוד שם.

אילימא, משום דאתיין וקיימין אקורבנייהו, אם הטעם הוא, משום שבעל הקרבן צריך לעמוד בסמוך לקרבנו בשעת הקרבנו —

דתניא: אין קרבנו של אדם קרב אלא א"כ עומד על גביו, (1) וכיון שהיולדת טמאה אינה יכולה להיכנס, ולכן עומדת בסמוך, בשער העזרה.

אי הכי, אם זהו הטעם, זבין וזבות נמי, גם זבין וזבות, שמקריבים קרבנותיהם, צריכים לעמוד שם, שהרי גם הם טמאים ואינם יכולים להיכנס לעזרה עצמה, ובמשנה לא צויין אלא יולדת.

ומשינינן — **אין הכי נמי.**

ותנא, היא מינייהו נקט.

אכן, גם זבים עומדים שם, והתנא נקט דוגמא אחת, ולא טרח לציין את כל הדוגמאות של אלו הצריכים לעמוד בפתח העזרה.

תנו רבנן: אין משקין שתי סוטות כאחת, באותו הזמן.

והטעם — **כדי שלא יהא לבה של אחת מהן גם בחברתה.** שאם אחת מהן תתרצה להודות, והשניה תעמוד בשלה, יגרום הדבר בושה לזאת שרוצה להודות, ואף היא לא תודה.

ולהיות נוכח בשעת הקרבה, ומשמע שזהו דין מדאורייתא. ובספר גבורת ארי [תענית כו א] הקשה, שהפסוק הזה מדבר בקרבן תמיד, ואיך

1. רש"י פירש ששורש הדין שצריך לעמוד על קרבנו נלמד מהכתוב "תשמרו להקריב לי במועד". ולומדים מכאן שהמקריב צריך לשמור

לפי תנא קמא, שזהו רבי שמעון, אפשר להשקות במקרה כזה שתיים יחד, שהרי אין את הטעם שבגללו אמרה תורה להשקותה לבדה.

אבל לרבי יהודה, אין דנים בכל מקרה אם קיים הטעם, אלא מקיימים את הכתוב כלשונו, גם כאשר לכאורה לא קיים הטעם.

ומקשינן — ורותתת, מי משקינן?

האם לרבי שמעון אכן קיים מקרה שישקו שתי סוטות יחד?

והא "אין עושים מצוות חבילות חבילות!"

אין עושים כמה מצוות יחד, כיון שנראה הדבר כמי שנושא משאוי של חבילות, ופורקן ביחד, מפני כובד משאן. וכך שנינו להדיא בברייתא.

דתניא — אין משקיין שתי סוטות כאחת, (2) ואין מטהרין שני מצורעים כאחת, ואין רוצעים שני עבדים כאחת, (3) ואין עורפים שתי עגלות עגלה ערופה כאחת.

לא אכפת לנו שיעמדו יחד, ואין זה שייך כלל ל"אין עושים במצוות חבילות". וע"ש שהקשה, דלפי זה — בעבדים הנרצעים, ובעריפת עגלה ערופה, שאין מצווה בהעמדתם אלא רק בעריפה, וברציעה, אין חסרון בכך שיעמדו יחד וירצעו, או יערפו בזה אחר זה. ואמנם בתוס' מבואר שגם בזה אין להעמידם ביחד. וצ"ע.

3. ברש"י ד"ה ככהן אחד כתב וז"ל: ככהן אחד הוה חבילות, וכן לגבי עבדים בב"ד אחד ובאדון אחד. ומבואר בדברי רש"י, שאם ב' העבדים הם של ב' אדונים אין בזה את הדין של אין עושים מצוות חבילות חבילות. ובתוס' הקשו על זה, שאם כן, בב' מצורעים תמיד הוה כמו ב' עבדים של ב' אדונים, שהלוא אין קשר בין המצורעים ומדוע אסור לטהר ב' מצורעים כאחד.

ותירץ המהרש"א ליישב את שיטת רש"י, שיש לחלק בין ב' מצורעים לב' עבדים של ב' אדונים, שהרי הדין הוא שהאדון הוא שרוצע את אדונו של העבד, ואם כן, בב' עבדים של ב' אדונים אין כל קשר בין ב' העבדים, שהרי כל אחד נרצע ע"י אדון אחר. אבל במצורעים, שאותו הכהן מטהר את שניהם, בהעמדתם יחד לטהרם זה אחר זה, יש משום אין עושים מצוות חבילות חבילות.

נלמד ממנו לשאר קרבנות, והרי מבואר בכמה מקומות שאין ללמוד מקרבן התמיד, שהוא תדיר וכליל לה', ולכן כתב שרק בקרבן תמיד הוא מצווה מן התורה [ויש בזה דו"ד אם זהו לעיכובא או לא]. ובשאר הקרבנות אין זה אלא מדרבנן, מצווה מן המובחר.

ובטעם שצריך לעמוד בשעת הקרבה, מבואר בספר העיטור שהוא בכדי להראות שעושה את הכהן המקריב לשלוחו. ומכאן כתב הטור [יו"ד סי' רס"ה] בשם העיטור, שמנהג ישראל שאבי הבן עומד ליד המוהל בשעת המילה כדי להודיע שהוא שלוחו, וכמו שמצינו לגבי קרבן. ועיין בבהגר"א שמילה דומה לקרבן.

2. בתוס' פירשו דהיינו שלא יעמידו את ב' הנשים יחד, אף שמשקים אותן בזה אחר זה. והקשו אם כן, אין להעמיד ב' בהמות בעזרה יחד, אף שיקריבו את הקרבן האחד ואח"כ יקריבו את הב' וזו לא שמענו. ובחידושי הגרי"ז כתב לתרץ, שדווקא בסוטה, שיש בה דין "עמידה", שנאמר "והעמיד אותה הכהן", והיינו שיש מצווה להעמידה בפתח העזרה, בזה — אם מעמיד את שתיהן כאחת חשיב עושה מצוות "חבילות חבילות", אבל בקרבן, שאין מצווה אלא בהקרבה, כל שלא מקריב את שניהם יחד,

והטעם, לפי שאין עושים מצוות חבילות חבילות.

וא"כ מדוע לרבי שמעון שייך שישקו שתי סוטות כאחת?

ומשנינן — אמר אביי, ואיתימא רב כהנא, יש שמביאים יישוב זה משמו של רב כהנא —

לא קשיא —

כאן ככהן א'.

כאן בב' כהניב. (4)

הברייתא שאומרת את הטעם של אין עושים מצוות חבילות חבילות, מדברת על כך שאין משקים שתי סוטות יחד ע"י כהן אחד, שבזה קיים הטעם שנראה כמשאוי.

ומה שאמרנו שלדברי רבי שמעון אפשרי שישקו ב' סוטות כאחת, מדובר ע"י ב' כהנים, שאז אין זה נראה כמשאוי, ואין זה חשוב — חבילות חבילות.

והכהן אוהו בבגדיה:

תנו רבנן: כתוב בפרשת סוטה "ופרע את ראש האשה".

אין לי אלא "ראשה", איני למד מכאן אלא שפורע ומגלה את שער ראשה.

גופה — מניין? מהיכן למדנו שאף את גופה מגלה הכהן, עד כנגד לבה.

תלמוד לומר "האשה".

שלא אמר הכתוב ופרע את ראשה, אלא אמר — את ראש האשה. והרי זה בא לרבות, שמלבד ראשה, מגלה אף את גופה, והיינו שמגלה עד לבה.

אם כן, שאינו פורע רק את ראשה בלבד, מה תלמוד לומר — ופרע את ראשה? לשם מה הדגישה התורה שפורע את ראשה.

מלמד, שהכהן סותר את שיערה — בא הכתוב ללמד, שמלבד זה שמגלה את שיערה וגופה, את שיערה מרבה הוא לגלות ביותר, וסותר את קליעת שיערה, אם היו שערותיה קלועות.

רבי יהודה אומר: אם היה לבה נאה לא היה מגלהו.

ומקשינן: למימרא, דרבי יהודה חייש להרהורא] ורבנן לא חיישי להרהורא.

דחשיב חבילות חבילות, לבין העמדת ב' עבדים בפני ב"ד שאינם עושים מעשה, אלא שומעים את הדברים והאדון הוא הרוצע. ומכיוון שהם ב' עבדים של ב' אדונים, לא חשיב חבילות חבילות כיוון שאת מעשה הרצועה עושה לכל עבד אדון אחר. ובזה מיושבים דברי רש"י בטוב טעם.

4. ברש"י ותוס' פי' כמו שכתבנו, שבב' כהנים מותר להשקות ב' סוטות ולטהר ב' מצורעים

וברש"י ביאר את קושיית תוס', שהרי גם בעבדים צריך להביאם קודם הרצועה בפני ב"ד, ולכן כאשר מגיעים ב' העבדים לב"ד הרי זה "חבילות חבילות" ביחס לב"ד. ונהי שביחס לרצועה עצמה, כל אדון רוצע לחוד, מכל מקום ביחס להעמדתם בפני ב"ד, יש כאן חבילות חבילות, כמו בב' מצורעים לפני הכהן.

ועיין במל"מ [פ"ג מעבדים ה"ט] שחילק בין העמדת מצורעים לפני הכהן שהוא מטהרם

ואם כן מבואר הדבר, שרבנן מחמירים יותר מרבי יהודה, וחוששין להרהור יותר ממנו, שהרי הוא מתיר לסקול את האשה עירומה ברוב גופה, וחכמים אינם מתירים. וזהו להיפך מן המשתמע במשנתנו.

ומשנין — אמר רבה:

הבא, במשנתנו, שרבי יהודה חושש להרהור, אף שלגבי נסקלת אינו חושש, **טעמא מאי**, הטעם הוא, **שמוא תצא מבי"ד זכאית**, ויתגרו בה פרחי כהונה.

התם, הא מסתקלא. (5)

לגבי סוטה קיים חשש שאם תצא זכאית הרי שפרחי כהונה יתגרו בה להחטיאה אחר שראו את גופה, אבל בנסקלת אין חשש לחטא, שהרי מיד נסקלת ואין מקום לחטא.

וכי תימא, ואם תקשה, **אתי לאגרוויי באחרנייתא** — הרי שיבואו אותם שרואים

האם מן המשנה הזאת נלמד שרבי יהודה חושש יותר מרבנן להרהור עבירה של הנמצאים שם, ולכך מחמיר ואומר שאם היה לבה נאה לא היה מגלהו.

והא איפכא שמעינן להו!

הלא מצינו בברייתא להיפך, שרבנן חוששים להרהור יותר מרבי יהודה.

דתניא: האיך שנגזר דינו להיסקל, אזי אף שסוקלים אותו ערום, בכל זאת **מכסים אותו, פרק אחד מלפניו** — מניחים עליו חתיכת בגד במקום הערוה משום צניעות.

והאשה, מכסים אותה **שני פרקים** — בשני מקומות. **אחד מלפניה ואחד מלאחריה, מפני שכולה ערוה** — כיון שמקום הערוה נראה גם מאחוריה. **דברי רבי יהודה**.

וחכמים אומרים: האיך נסקל ערום, ומניחים לו בגד מלפניו, אבל, **ואין האשה נסקלת עירומה**.

שתייהן יחד, חשיב חבילות חבילות אפילו בכהנים.

ולדעת הרמב"ם יוצא שלגבי תינוקות הנימולין הדין יהא הפוך, שלהביאם יחד ומוהל אחד ימול אותם בזה אחר זה, מותר. אבל למול ע"י ב' מוהלים יחד, אסור.

נמצא שלדעת הר"מ מותר להוציא ב' ספרים יחד, כיוון דקוראים בהם בזה אחר זה, וע"ז נסמך מנהג העולם.

5. יש להקשות, הרי גם אם אין חשש שיתגרו בה כיוון שהיא יוצאת לסקילה, מכל מקום הרי קיים חשש להרהור עבירה של הרואים בשעת מעשה ויעברו על איסור של "ולא תתורו" ועל איסור של "ונשמרתם מכל דבר רע"?

כאחד ובכהן אחד אסור דהוה חבילות חבילות. ולפי"ז כתב המג"א [או"ח קמ"ז, ס"ק י"א] שמותר להביא ב' תינוקות יחד ולמול אותם ע"י ב' מוהלים, אבל אסור להביא ב' תינוקות כדי ולפי"ז צ"ע מנהג העולם כשקוראים בב' ספרי תורה שמוציאים את שניהם יחד, ולדברי תוס' אף שקוראים בהם בזה אחר זה, מכל מקום אין להביאם יחד, אלא אחר שגומרים לקרוא באחד ביבאו את הס"ת השני.

וליישב את מנהג העולם כתב המג"א, שסומכים על דעת הר"מ, והוכיח שלדעת הר"מ מותר להשקות ב' סוטות בזה אחר זה ע"י אותו כהן, אף שמביאים אותו יחד, ואסור להשקותן יחד ע"י ב' כהנים, כיוון שע"י שמשקה את

וכי תימא — ואם תקשה שעדיין גם לגבי נסקלת נאמר שיסקלוה עירומה, ולעביר בה תרתי, ונגרום לרואים להזהר מחטא ע"י שמלבד שרואים שנהרגת רואים גם בזיונה.

אמר רב נחמן, אמר רבה בר אבוח:

אמר קרא "ואהבת לרעך כמוך" — ברור לו מיתה יפה!

גם כאשר הוא חייב מיתה עשה זאת בדרך מכובדת, שלא יתבוזה. ולכך אין עושים את שני הדברים, שמלבד שתיסקל גם תהא עירומה, אף שלגבי סוטה מגלים אותה עד לבה.

ומקשינן — לימא דרב נחמן, תנאי היא?

לכאורה, לפי המתבאר, נמצא שרבי יהודה האומר סוקלין את האשה עירומה, אינו סובר את דרשת רבי נחמן "ברור לו מיתה יפה", וא"כ נמצא שדרשת רבי נחמן תלויה במחלוקת רבי יהודה ורבנן.

ומשנינן — לא. דינו של רב נחמן אינו שנוי במחלוקת, אלא דכולי עלמא אית להו דרב נחמן, מסכימים עם דרשתו.

והכא, שמצינו מחלוקת בין רבי יהודה ורבנן האם נסקלת עירומה, בהא קמיפלגי, מחלוקתם היא בכך:

מר סבר, בזיונה עדיף ליה טפי מצערא דגופיה,⁽⁶⁾

את הנסקלת להתגרות ולהחטיא נשים אחרות.

האמר רבא, גמירי, מסורת היא בידינו, שאין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות.

ולכך אין חשש שיחטיאו נשים אחרות.

אמר רבא: דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא, דרבנן אדרבנן לא קשיא?

וכי הקשיא היתה רק סתירה בדעת רבי יהודה? והלא גם בדעת רבנן יש סתירה, ועליה לא מתרץ רבה.

אלא, אמר רבא: דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא, כדשנינן.

התירוץ על הסתירה בדעת רבי יהודה הוא כפי שתירץ רבה.

ב-ב דרבנן אדרבנן, נמו לא קשיא.

הסתירה שהקשנו בדעת רבנן גם כן אינה קשה. שרבנן, אף שהם חוששין להרהור, ולכך סוברים שהאשה אינה נסקלת עירומה.

מכל מקום, הכא טעמא מאי — הטעם שקורעים בגדיה הוא משום שאמרה תורה "ונסרו כל הנשים", שרצתה תורה שתתבייש, וילמדו כל הנשים להיות צנועות.

התם, לגבי הנסקלת, אין צריך להפשיטה, שגם בלי זה אין לך ייסור גדול מזה, שרואות הנשים כיצד היא נסקלת.

6. בגמ' ב"ב דף ט א, לגבי עני הבא לבקש צדקה נחלקו ר' יהודה ורב הונא האם כאשר מבקש מזונות צריך לבדוק אם אכן הוא צריך או כאשר מבקש כסות.

ואולי אפשר לתרץ, כיוון שהמצב הוא מצב של ניוול, לא קיים חשש של הרהור, ורק כאשר אח"כ תצא טהורה, יתגרו בה. וכעין סברא זו מצאנו במאירי, ע"ש.